

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 18. De vana obseruatione,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

Decimum remedium est oleum consecratum pro infirmis: cuius usus in primitiua Ecclesia, patet ex cap. 6. D. Marci vers. 13. & 15. & ex constitutionibus Apostolorum loco cit. Exemplum habetur ex Beda de oleo & sale lib. 3. in Lucam cap. 32. De sanctimoniali femina, sale & oleo benedicto curata ab vlcibus quae daemone tactu contraxerat. Ad quod remedij genus reduci possunt Agnus Dei, & cerei benedicti, & similia.

Vndecimum est praesentia & specialis virtus quorundam Sanctorum adhuc uiuentium. Sic enim Palladius ait in vita Macarij, quod ipso ingrediente in desertum daemones semper retrocedebant. Et in vita Pauli simplicis notat, simplicitati ipsius esse tributam expulsionem daemone, quem magnus Antonius expellere non poterat.

Quodecimum remedium, est principium Euangelij D. Ioan. descriptum & collo appensum, ad protestandam contra daemones nostram fidem de Trinitate & Incarnatione: quae in eod. initio tota continetur. Qua in re, sicut & in recitatione Symboli affumi scutum fidei aduersus tela nequissimi, par est existimare. Vltimissimum autem fuisse in veteri Ecclesia, vt dictum initium Euangelij D. Ioannis in membrana descriptum Christiani appenderent collo, authores sunt D. Hieron. ad verba Domini Matth. 23. Dilatant phylacteria sua: & D. Chrystost. homil. 73. in Matth. Licitum vero esse tale remedium, ac etiam alterius similis scripti pij collo appensi, docet D. Thom. 2. 2. quae. 96. art. 4. dummodo tamen duae adsint conditiones: prior est, vt nihil superstitiosum adiungatur pijs verbis. Id quod deprehendi poterit per ea quae in cap. 15. a num. 157. ante dicta de modis cognoscendi pactum occultum cum daemone. Posterior conditio est, vt recta sit intentio illius qui talia gerit; nempe vt ea non feratur ad chartam vel literas, aut syllabas seu scripturam, sed ad piuum verborum sensum, & principaliter ad potestatem Dei, cuius diuinae voluntati ille debet totum effectum committere, nec certum aliquid sibi polliceri.

Ceterum cur non omnes sanentur per haec remedia; duae causa esse possunt: altera est peccatum vel maleficium, vel illius qui eum curat: praesertim si aliqui superstitiosum remedium ipsi adiungat: altera est maius bonum illius qui patitur maleficium. Nam temporalis afflictio saepe hominem praeseruat a peccatis, vel purgat praeterita peccata, vel praebet aliis exemplum patientiae, & patientis meritum auget; quod est tantum bonum, vt longe praestantius sit & melius cum patientia tolerare aduersa, quam omnino non pati: quod Gentiles quoque intellexisse notat D. August. in 22. De ciuit. Dei. cap. 22. Vbi tangit quoque aliam rationem, ne si per miracula homines semper liberarentur a malis temporalibus, quaereret Christianam religionem propter eadem temporalia, non propter aeterna bona.

CAPVT XVIII.

De vana obseruatione.

SVMMARIVM.

- 185 Vana obseruatio vnde nomen habeat, & quid sit.
- 186 Quadruplex vana obseruatio.
- 187 Quale peccatum sit.
- 188 Cur vitanda vana obseruatio.
- 189 Quomodo ad vanam obseruationem pertineat collectio herbarum, aut lignorum certo die vel hora.
- 190 Quando strenae ad vanam obseruationem pertineant.

185.

Superest vltima species magiae, hoc est, vana obseruatio, de qua D. Thom. 2. 2. quae. 96. Dicemus autem 1. quid sit, 2. quod sit, 3. quale peccatum sit, postremo quomodo dignosci possit. Quod attinet ad primum, vana obseruatio (quae sic dicta est, ex eo quod effectus qui per eam promittitur, vt plurimum non sequatur in detrimentum animae) definitur potest superstitio, quae speratur aliquid commodum ex re, quae illud naturaliter praestare non potest. Vbi aduerte quod vt diuinitio, de qua ante dictum est, aduersatur diuino honori, eo quod per illam indebito modo procuratur cognitio quae est Dei propria: ita etiam vanam obseruationem aduersari videtur: quia per illam indebito etiam modo, *mediis nimirum inutilibus*, procurantur

commoditates, quae non adhibitis vtilibus medijs ordinariis, a diuina tantum potentia & prouidentia sint expectanda.

Quod attinet ad secundum, quadruplex distingui potest videtur vana obseruatio: vt prima sit, quando commodum expectatur in rebus externis; videlicet in animalibus, segetibus, vineis, &c. Secunda vero quando expectatur bonum corporis: vt sanitas, liberatio ab hostibus, non posse vulnerari, vel interfici, defendi ab igne vel ab aqua. Tertia autem, quando expectatur bonum animae naturale, vt ars aliqua vel scientia: talisq; sit ea obseruatio, quae a D. Thoma in cit. quae. 96. art. 1. damnatur, artis notoria: quae nonnulli ex quibusdam ieiunijs & orationibus superstitiosis expectabant scientiae adaeptionem sine humano labore. Quarta denique, quando expectantur bona supernaturalia: vt certa remissio peccatorum omnium, certa salus, visio Christi vel diuae Virginis in articulo mortis; per certas quasdam orationes; aut per incertas quasdam indulgentias, de quibus nulla habetur diuina promissio. Quo referri potest Gestatio reliquiarum aut iniurij Euangelij D. Ioannis (alioqui licita ex D. Thom. in seq. art. 4.) si ei adiuncte sint circumstantiae aliquae superstitiosae, de quibus timeatur tacitum pactum cum diabolo.

Quod attinet ad tertium, vanam obseruationem, si contineat pactum expressum cum diabolo; ubi non est peccatum mortale esse: si habeat solummodo tacitum, peccatum est solum veniale in eo qui tale quid in suo facto contingere ignorat. Qui tamen de veritate admonitus a discreto viro, adhuc perseuerat in eo, mortaliter peccat, vt Syru. in verbo Superstitio, quae. 10. in fine, habet ex Archid. Et ratio docet: quia eo ipso vult expresse commercium cum daemone inire.

Quod attinet ad vltimum: vana obseruatio in qua inest expressum pactum cum daemone, ex se facile dignoscitur: ea vero in qua inest tantummodo occultum, deprehenditur is modis quibus in cap. 15. a num. 157. supra positi sunt.

Atque vt illam, sic & hanc, omni studio vitandam esse ostendendum est penitenti per illud quod a toto genere, vanae obseruationes multum nocent: dum enim quis nimium confidit talibus nugis, eo adducitur vt se liberius periculo mortis exponat, Sacramentorum usum contemnat, aut in longius tempus differat: eo quod existimet se sine Sacramentis & extra Dei gratiam mori non posse: & sic de similib. per quae illi perniciole diabolus imponit. Ceterum multa vanarum obseruationum exempla leguntur apud Gratianum, praesertim 26. quae. 2. cap. Illud, & quae. 5. cap. Non licet & seqq. vsque ad finem eiusdem quaestionis.

Aliquot satis frequentia commemorat Nauarrus in Enchir. cap. 11. num. 35. & tribus sequentibus. & ex recentioribus Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 4. num. 27. & aliquot sequentibus. Sed aduerte circa illud quod in cit. cap. Non licet, quae. 5. & in cap. Non obseruetis, quae. 7. videntur damnari illi, qui certis temporibus colligunt herbas, vel caedunt ligna pro aedificiis: intelligendum esse, quemadmodum ex Archidiacono adfert adhuc in cit. quae. 10. Syluester, quando id fit ex superstitioe: vt consuetur fieri, quando obseruatur vnicus tantum dies vel vnica hora; vt vigilia S. Ioannis ante solis ortum, vel adduntur circumstantiae inutiles, & orationes non approbatae. Non autem quando obseruatio fuerit naturalis ex motu celorum: ratione cuius vno tempore herbae collectae, meliores sunt ad medicinam, & ligna caesa vtiliora ad aedificationem.

Circa illud etiam quod in cit. cap. Non obseruetis, videntur damnari illi qui strenas dant in principio anni: notandum est Christianos ita abhorruisse a more Gentilium, quo magna celebritate in honorem Iani primum diem anni celebrabant, vt ipso die ipsi ieiunare solerent, vt habetur ex D. Ambros. in serm. 17. & ex Conc. 4. Toletano Can. 10. Atque illi qui relicto ieiunio Ecclesiastico, festum cum Gentilibus celebrarent, ex communicatio imponeretur ipso facto incurrenda: quae habetur in cit. quae. 7. cap. Si quis Calendas. Ac cum Gentiles tunc strenas dare quoque solerent, talis etiam usus tanquam diabolicus est in Ecclesia prohibitus, vt patet ex Can. 1. Concilij Altissiodorensis. Vnde non est dubium, quin si iam daretur more Gentilium superstitioso, id est, tanquam certum augurium, peccatum esset graue, aut diabolicum.

186.

187.

188.

189.

190.

licet

lice diuinationis, aut vanæ obseruantia. Sed si dentur tantum in augurium aliquid incertum ex quo nihil nisi fortuito expectetur, nõ videtur plus quam veniale peccatum esse: à quo tamen valde abstinendum est propter periculum affuiscendi vanitatibus, quibus solet diabolus se immiscere. Quinimo si dentur tantum propter consuetudinem, quæ iam à Christianis communiter obseruatur, nullum est peccatum, sicut nec est (sed potius sanctum & pius) quod is dies festus agatur, non quidem more Gentilium; sed Christianorum, in honorem circumcisionis Christi Domini: præsertim cum cessarint Gentilium superstitiones, propter quas, tum illius diei celebritas, tum strenz tanquam diabolicæ, videbantur omnino vitandæ.

CAPVT XIX.

De penis quas incurrunt ij, qui diabolicis artibus aut operam, aut illos consulunt.

SVMARIA.

- 191 Mors tum corporis, tum animæ subiciuntur iure diuino, dantes operam diabolicis artibus.
- 192 Septem pœna, quibus idem subiciuntur iure Ecclesiastico.
- 193 Alia quinque, quibus adhuc idem subiciuntur iure civili.
- 194 Leges ciuiles, quæ talibus penam mortis imponunt, iustissime esse censeri debent.
- 195 Pœna consulentium diuinatores, seu magorum opera videntur.
- 196 Quale peccatum sit eorum, qui intersunt spectaculis magorum.

191. **A**DVERSVS vtentes diabolicis superstitionibus, quos communi nomine magos vocamus, iure diuino statuta est pœna mortis tam corporis, vt patet ex cap. 22. Exodi; vers. 18. & cap. 20. Leuit. vers. 17. quam animæ; cum peccent mortaliter, vt in præcedentibus expositum est: & per consequens fiant æternæ damnationis rei.

192. Iure humano vero incurrunt 12. pœnas, quarum septem ius Ecclesiasticum imponit, reliquas ius ciuile. Prima igitur est, quæ habetur in cap. 1. De sortilegijs, vt illis imponi debeat pœnitentia 40. dierum: quantum nimirum crimen ipsorum fuerit occultum, vt Syluest. notat in verbo Superflitio quæst. 11. Secunda (quam ibid. Syluest. refert ex cap. Pro dilectione De consecrat. dist. 2. c. 2.) est, vt talibus cum notorij fuerint non administretur sacra communio; nisi prius egerint pœnitentiam, ex qua de conuersione ipsorum & reuerfione ad Dominum constet, iuxta ibidem proxime sequens capitulum Scenais. Tertia est, quod tales sint infames ipso iure, nec admittantur ad accusationem, vt habetur ex cap. Infames, 6. quæst. 1. Quarta est, vt tales excommunicari debeant, ex cap. Si quis Clericus, cap. Augurijs, & cap. Episcopi 26. quæst. 5. Quod quidem censendum est executioni mandatum esse per statutum synodale: in iis locis in quibus solent Parochi die Dominico in ser Missarum Solemnia inculcare populo, sortilegos & sortilegas, vsurarios & vsurarios excommunicari. Eam alias non incurrunt ipso facto notat Suarez in opere de religione tract. 3. lib. 2. cap. ultimo: causam referens in Ecclesiæ consuetudinem tanquam canonum interpretem. Quamquam, vt idem bene addit, qui expressum pactum cum dæmone habuerunt, præsumi possunt ad magiam adiunxisse hæresim, qua de diabolo crediderint aliquid contrarium fidei, & ideo incurrant ipso facto in excommunicationem latam cõtra hæreticos, & reseruatam in Bulla Cœnæ Domini. De quo, an res vere ita habeat, ad officium Confessarij pertinet diligenter inquirere.

Quinta pœna est, vt si ille qui tale crimen committit, sit Ecclesiasticus, deponatur ab omni officio & beneficio Ecclesiastico, & detrudatur in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam. Hæc ex ead. quæst. habetur per ea quæ statuuntur in cap. Non oportet, cap. Si quis Episcopus, & cap. Quicumque. Intelligenda est autem ex Sylu. loco citato, quando quis admonitus non abstinerit à tali crimine: id quod insinuat, crm in cit. cap. Quicumque dicitur. Si eum antea verè pœnituitis, coram Metropolitano, satis-

factio non purgauerit. Sexta pœna est, vt siue Clericus sit, siue laicus, debeat damnari perpetuo exilio. Hæc habetur in fine eiusdem cap. Quicumque: & est iure quoque ciuili irrogata, Cod. De Episcopali audentia. Lege Mathematicos, vbi appellatur pœna deportationis. Septima est, vt eorum libri non retineantur nec legantur, sed incendio crementur. Hanc consuetudo Ecclesiastica statuit, obseruata iam inde à temporibus Apostolorum, vt patet ex Act. s. ipsorum cap. 19. v. 19. & subsequentibus temporibus continuata, vt ostendit D. August. in Psal. 61. sub fin. Itq; tanta seueritate, vt ne Episcopis quidem tales libros retinere vel legere liceret, quibus licebat legere libros hæreticorum. Hoc patet ex cap. 1. dist. 37. Renouata vero est ea ipsa pœna in Indice librorum prohibitorum, edito Concilij Tridentini iussu, regula nona: habetur; statuta iure ciuili; cum in memorata lege Mathematicos dicitur, quod tales homines debeant sub oculis Episcoporum incendio cremare suos libros.

Atque hætenus pœnæ iure Canonico statuta: quæ restant omnes iure ciuili statuta habentur Cod. De maleficis & Mathematicis. Octaua igitur pœna habetur ibid. leg. 3. quod diuinator qui ad domum alterius accedit, debeat igne cremari. Nona vero habetur ex eadem lege, vt qui acculat magum, non incurrat crimen delatoris, sed potius afficiendus sit præmio. Decima habetur lege 5. vt magi & ceteri malefici capite plectantur. Vndecima habetur lege 7. quod etiam ille qui accusatur de crimine eius generis sit in dignitate constitutus & in comitatu Imperatoris, vel Cæsaris verferetur; nihilominus tormentis subiciatur. Duodecima habetur ex lege vltima, quod quis potest capere maleficiam, & Iudicij præsentare.

Iustissimas autem esse leges quibus magi puniuntur morte, patet tum ex supra citatis Scripturæ sacra locis; tum ex eo quod magi sæpe sint hæretici, & sæpe proximis nocent. in rebus externis & in corpore; & quod deterius est, ordinariæ animæ: itaut mirum non sit, eiusmodi pœnales leges ciuiles approbari in cap. Peruenit, & in cap. Contra idolorum cultores 26. quæst. 5. & in bulla Innocentij VIII. quæ extat apud Iacobum Sprengerum in principio sui mallei maleficarum. Quod cum ita sit, non videtur dubium quin Iudices, qui maleficos non puniunt, grauius peccent, & teneantur relarcire omnia damna quæ idem intulerint. Quamuis autem ius ciuile non puniat eos qui nulli nocent temporaliter, ex lege 4. Cod. De maleficis & Mathematicis: ius tamen Canonicum tales quoq; condemnat 26. quæst. 7. cap. Admoneant; nec ius ciuile eos tolerat omnino, sed punit cum aliquem seduxerint, aut aliquem docuerint suam magiam, vt deduci potest ex lege 5. rit. citato.

Quod attinet ad eos qui diuinatores consulunt, aut petunt à magis remedia secundæ generis eorum, quæ proposita sunt in præced. cap. 17. sect. 3. præter eas quas supra memoratis canonibus intelliguntur habere communes cum magis, inueniuntur sex alia ipsi imposita, tres iure Canonico & totidem iure ciuili. Prima est, quæ habetur 26. quæst. 5. cap. 1. vt is qui obseruat ariolos, aruspices, vel incantatores; vel eorum phylacterijs vitur, excommunicationi subiaceat. De qua excommunicatione dici perinde potest quod non incuratur ipso facto, ac de lata in ipsos Ariolos, aliosque magos antea dictum est. Secunda pœna est, quæ habetur in ead. quæst. cap. 2. & 3. vt dicti consulentes vel remedium petentes debeant pœnitentiam agere per quinquennium: quæ iam pœnitentia iam relicta est arbitrio Confessarij, sicut & aliæ similes Canonum pœnitentialium, prout suo loco in præced. lib. 7. iam annotauimus. Tertia pœna est, quæ habetur in supra cit. cap. Admoneant, vt si Clericus sit is cui aliquid tale contingit, degradetur; si laicus, anathematizetur. Quarta, habetur lege 3. Cod. de maleficis & mathem. vt is qui vocat magum aut diuinatorem ad domum suam, deportetur in insulam post ademptionem bonorum omnium. Quinta est, vt qui tales consulit gladio ferendus sit: quod habetur in ead. lege. Postremo habetur cod. tit. leg. 8. vt qui discit magicam scientiam, incurrat eam pœnam quam magus à quo docetur.

Hic occurrit monendum præter antedictos, grauius respectu artium magicarum peccare illos, qui intersunt magorum spectaculis, quæ virtute diaboli exhibent. Nam cara-